

UVOD

Krivična stvar je po svojim narativnim i sadržajnim karakteristikama veoma kompleksna, a za njeno uspješno rasvjetljavanje i rješavanje neophodno je utvrditi brojne pravno-relevantne i druge činjenice u legitimno i legislativno pokrenutom i provedenom krivičnom postupku. Kako bi organi koji vode krivičnopravni postupak mogli na što zadovoljavajući način riješiti krivičnu stvar neophodna im je pomoć drugih krivičnoprocesnih subjekata, i to u prvom redu organa koji posjeduju struku i znanje.

Te i takve procesne organe i subjekte nazivamo stručnim licima u krivičnom postupku. Uzimajući kao polaznu osnovu, suštinu vještaka kao stručnog lica, može se zaključiti da je to stručno, procesno sposobno, znanjem potkovano i moralno podobno fizičko lice koje je sposobno dati i pružiti pomoć organu krivičnog postupka u razotkrivanju, određivanju i utvrđivanju onih faktora i činjenica za čije je otkrivanje i utvrđivanje potrebno specijalističko i posebno stručno znanje i vještina.

Ekspanzijom razvoja modernog društva, savremenih razvojnih informatičko-naučnih tehnologija, sve brže razmjene informacija i dobara koje su u službi savremenog čovjeka istovremeno dolazi do povećanja modernizovanog klasičnog, koruptivnog i organizovanog kriminala koji prijeto da ugrozi funkcionisanje ne samo određenih privrednih ili državnih subjekata jedne države već i velikih državnih zajednica. Kao posljedica savremenog globalnog razvoja, javlja se i unaprijeđenje kriminala globalnih razmjera.

Kako bi se na zadovoljavajući način u kvalitativnom i kvantitativnom smislu suprotstavili izazovima savremenog kriminala potrebno je prije svega otkriti počinioca krivičnih djela, a zatim i prikupiti dovoljno dokaza da su isti počinili ta krivična djela.

U svrhu dokazivanja kompleksnih krivičnih djela neophodno je odnosno moraju se primjeniti kombinovane metode kriminalističkih taktika sa novim tehnikama dokazivanja, bilo da se radi o klasičnim tehnikama ili novim naučnim dostignućima, kao i kombinovati iste sa posebnim istražnim radnjama koje zajedno mogu postići značajnije rezultate u otkrivanju počinitelaca krivičnih djela.

„Kriminalistika je nauka koja proučava, pronalazi i usavršava naučne i na praktičnom iskustvu zasnovane metode i sredstva, koja su najpogodnija da se otkrije i razjasni krivično djelo, otkrije i privede krivičnoj sankciji učinilac, obezbijede i fiksiraju svi dokazi radi utvrđivanja objektivne istine kao i da se spriječi izvršenje budućih planiranih i neplaniranih krivičnih djela.“¹

Zadatak suda koji sprovodi krivični postupak sastoji se u preduzimanju niza krivičnoprocesnih radnji sa ciljem utvrđivanja spornih činjenica radi otkrivanja, rasvjetljenja i rješavanja krivične stvari. Ovakvom sudu pomoć pri tome pružaju i obezbjeđuju krivičnoprocesne stranke i drugi procesni subjekti, od kojih neki vladaju posebnim stručnim znanjima iz vanpravnih oblasti (vještak, specijalista).

Procjena djelatnosti takvih subjekata predstavlja oblik korišćenja posebnih stručnih znanja u postupku. Sagledavajući stanje, mogućnosti i perspektive doprinosa vještaka dokazivanju u krivičnom postupku ili u vezi sa tim, tj. sagledavajući stručnu pomoć koju pružaju ovi

¹ Vodinić V.,(1984),Kriminalistika, Savremena administracija ,Beograd,str.3

subjekti, zaključuje se da se ona još uvek nedovoljno koristi, posebno na planu otkrivanja uzroka i uslova koji doprinose vršenju krivičnih djela. Zbog toga se u budućnosti moraju iznaći adekvatniji modaliteti za vještačenje.